

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny

I. přijímá tuto definici romské participace:

„Participace Romů znamená aktivní a plnohodnotnou účast příslušníků romské menšiny na veřejném, politickém, kulturním a sociálním životě České republiky, v souladu s principy rovnosti, nediskriminace a partnerství. Tato participace zahrnuje zejména:

Politická participace: Romové mají právo být zastoupeni v rozhodovacích procesech na místní, regionální i národní úrovni, a to jak prostřednictvím volených zástupců, tak prostřednictvím účasti ve vládních a nevládních poradních orgánech, jako jsou například Monitorovací výbory a Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.

Společenská participace: Romové mají právo účastnit se na tvorbě politik, programů a projektů, které se přímo dotýkají jejich komunity zejména v oblastech, jako je bydlení, vzdělávání, zdravotní péče, zaměstnanost a sociální integrace.

Konzultativní procesy: V souladu s § 6 zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin, který upravuje zřizování poradních orgánů pro národnostní menšiny, participace Romů zahrnuje konzultaci a spolurozhodování v otázkách, které mají přímý dopad na romskou komunitu. To zahrnuje vytvoření mechanismů, v nichž romští zástupci budou mít rovnocenné rozhodovací pravomoci na dané (místní, lokální, národní) úrovni.

Inkluze a rovný přístup: V souladu s cíli zákona Romové musí mít rovné možnosti účasti na veřejném životě a při tvorbě politik, které mohou ovlivnit jejich začlenění a postavení ve společnosti. To znamená, že bariéry bránící jejich účasti, jako jsou diskriminace, segregace, nedostatečné vzdělání, nedostatečný přístup k relevantním informacím či nedostatečné kritické myšlení, musí být odstraňovány.“

- II. **žádá** ústřední orgány státní správy, aby ve smyslu § 6 odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin zapojovali zástupce romské menšiny do svých poradních, pracovních a monitorovacích orgánů.
- III. **vyzývá** obce a kraje, aby ve smyslu § 6 odst. 1 zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin vytvářely příslušníkům romské menšiny podmínky pro aktivní účast v kulturním, společenském a hospodářském životě a ve veřejných záležitostech, zvláště pak těch, které se týkají romské menšiny, aby podporovaly neformální uskupení komunitní práce i vznik a činnost místních romských rad.

Odůvodnění:

Participace je proces, který zahrnuje rovnocenné zapojení jednotlivců nebo skupin do rozhodování, plánování a realizace projektů a aktivit, jež mají přímý dopad na jejich životy a prostředí.

Spolupráce jako základ participace

Úspěšná participace vyžaduje efektivní spolupráci, která překonává rozdíly mezi jednotlivými komunitami. Tato spolupráce by měla být založena na vzájemném respektu a důvěře, což vyžaduje aktivní úsilí z obou stran. Participace je více než jen forma konzultací (pozvání na konferenci, kulatý stůl či podepsání prezenční listiny) – je to proces, který zajišťuje, že ti, kterých se rozhodnutí přímo týkají, mají možnost spolurozhodovat, definovat své potřeby a vytvářet řešení, která jsou pro ně relevantní a udržitelná. Skutečná participace tedy znamená být aktivně zapojen do procesu rozhodování, přípravy a implementace opatření na všech úrovních, tedy od národní po místní, kde každý hlas má stejnou váhu. Je důležité, aby spolupráce probíhala na základě transparentní komunikace a otevřenosti. To znamená, že je třeba vytvořit prostředí, ve kterém se všichni účastníci cítí bezpečně a mohou sdílet své názory a obavy bez strachu z odsouzení nebo ignorace.

Na **národní úrovni** je klíčové zajistit, aby se účastníci – zástupci různých komunit – setkávali se srovnatelnou úrovní vzdělání a odborných znalostí. To zajišťuje, že každý přítomný má možnost plnohodnotně přispět do diskuse a jeho hlas je brán vážně. Rovné vzdělanostní příležitosti přispívají k tomu, aby se žádná skupina necítila marginalizovaná nebo znevýhodněná. Pokud by například na národní úrovni jednali neromští odborníci s Romy s nižší úrovní vzdělání, mohlo by dojít k tomu, že romské hlasy budou méně reflektovány, čímž by docházelo k prohlubování existujících nerovností.

Na **krajské a místní úrovni** je participace více komunitní. Zde je klíčové zapojit lidi přímo z dané komunity, neboť právě oni nejlépe rozumí svým potřebám a výzvám, kterým čelí. Komunitní participace znamená, že občané jsou zapojeni nejen do diskusí, ale i do definování svých potřeb a hledání řešení, které je budou reálně ovlivňovat. Organizace na místní úrovni, jako jsou vzdělávací instituce, komunitní centra nebo občanská sdružení, mohou hrát klíčovou roli při vytváření prostorů pro interakce, v rámci kterých mohou členové komunity bezpečně vyjádřit své názory.

Úspěšná participace je založena na efektivní spolupráci, která je transparentní, otevřená a založená na vzájemném respektu. To vyžaduje nejen formální rámce, ale i aktivní podporu vzdělávání a rozvoje dovedností. Pro skutečnou participaci je nutné odstranit překážky, které brání některým skupinám aktivně se zapojit. Proto je zásadní zajištění plnohodnotného a včasného přístupu k informacím a možnosti se aktivně účastnit na rozhodovacích procesech. Pro šíření a zpřístupňování informací budou voleny takové metody, které zohledňují vzdělanostní, kulturní a sociální úroveň cílové skupiny.

Vzdělávání a rozvoj dovedností

Rovnocenná participace si také žádá zaměření na posilování kompetencí a rozvoj dovedností v komunitě Romů tak, aby mohli aktivně a se stejnou vahou participovat na rozhodovacích procesech. Vzdělávací programy, které podporují kompetence romských zástupců a současně zohledňují specifické potřeby Romů, mohou pomoci odstranit vzdělanostní propasti a posílit jejich působení v rozhodovacích procesech.

Kultura a identita

V rámci participace by měly být také zohledněny kulturní a sociální kontexty obou skupin. To znamená hledání nástrojů vedoucích k respektování tradic a zvyků Romů, což může pomoci zmírnit napětí a přispět k vytvoření příjemnějšího prostředí pro spolupráci. Rozmanitost názorů a potřeb by měla být uznávána jako přínos pro komunitu, nikoli jako překážka.

Cíl rovnocenné participace

Cílem rovnocenné participace je nejen posílení demokratických hodnot, ale i budování vzájemné důvěry a respektu mezi romskými a neromskými členy komunit. Tím se přispívá k vytváření silnějších a soudržnějších komunit, kde mají všichni členové možnost aktivně se podílet na formování svých životů a prostředí. Úspěšná participace tedy spočívá v rovnováze, která umožňuje sdílení moci a odpovědnosti, a tím posiluje solidaritu a společenskou soudržnost.

Rovnocenné zastoupení komunit v participaci

Je důležité zajistit, aby se na setkáních a diskusích podílel vyvážený počet zástupců ze všech komunit, kterých se diskutovaná témata týkají. To přispívá k rovnocenné participaci a zaručuje, že názory a pohledy všech stran jsou slyšeny a brány v úvahu, což posiluje důvěru a podporuje konstruktivní dialog. Rovnoměrné zastoupení pomáhá také odstraňovat stereotypy a předsudky, posiluje vzájemné porozumění a spolupráci. Zapojení více romských zástupců je žádoucí obzvláště v případech, kdy jsou projednávána témata spojená s Romy. Tím se zajistí, že jejich specifické potřeby a názory budou adekvátně reflektovány a že se vytvoří prostor pro rozvoj skutečně inkluzivních a efektivních řešení.

Klíčové principy vycházející ze zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin

Rovnost a nediskriminace: zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin (dále jen „zákon“) zajišťuje, že Romové mají právo být aktivně a nediskriminačně zapojeni do veřejného života, včetně rozhodovacích procesů, které mají vliv na jejich životní podmínky a integraci do společnosti.

Právo na účast v poradních orgánech: Právo na aktivní účast podle § 6 odst. 1 zákona vykonávají příslušníci národnostních menšin zejména prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny, zřizovaných podle zvláštních právních předpisů a Rady vlády pro národnostní menšiny.

Ochrana kulturní identity: Zákon zdůrazňuje potřebu chránit a rozvíjet kulturní identitu menšin. Romové mají právo se podílet na rozhodování o kulturních a vzdělávacích otázkách týkajících se jejich komunity.